

Magazine van het Bisdom Haarlem-Amsterdam

OKTOBER

2026

5

SAMENKERK

8

6 nieuwe
diakens

16

800 jaar
Franciscus van
Assisi

26

400 jaar Sint-
Pieterskerk

Magazine van het bisdom Haarlem-Amsterdam

OKTOBER
2026
5

SAMENKERK

Foto voorzijde: Eric van Teijlingen

Colofon

SamenKerk is het magazine van het Bisdom Haarlem-Amsterdam en verschijnt zes keer per jaar. Nummer 5 van 2026 – jaargang 51. De volgende uitgave verschijnt op 17 december 2026.

Redactie

<vacant> (hoofdredactie), Eric van Teijlingen (tijdelijk eindredactie), Chris Bond, Eugene Jongerden, Jerry Keuss (redactiesecretariaat).

Medewerkers

Ada Bakker, Michel Bakker, Anneke Donkers, Leo Fijen, Ingrid Henkemans, Marcel Poorthuis, Vera Schneijderberg, Rowy van der Vlucht.

Redactieadres

SamenKerk • Postbus 1053, 2001 BB Haarlem
Telefoon • 023-5112600 Fax • 023-5112629
IBAN • NL86 ABNA 0230 8523 19
E-mail • samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl
www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Abonnement

Abonnementenadministratie • 023-5112600.
Zes nummers *SamenKerk* • € 39,- per jaar
Zes nummers *SamenKerk* in het buitenland
€ 49,- per jaar

Advertenties

Redactie *SamenKerk*
samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Grafisch ontwerp

Impulsar strategy & design • www.impulsar.nl

Technische realisatie

Vanderperk Groep • www.vanderperk.nl

Niets uit deze uitgave mag zonder toestemming worden overgenomen. Van sommige teksten en illustraties is de herkomst niet te achterhalen; verantwoordelijken kunnen reageren via het redactieadres.

ISSN 1384-8747

Nieuwe diakens

8

In Almere leeft Zr. Corlies Oudendijks missie voort in voedselkasten.

Broodzuster van Almere

13

SamenKerk al 50 jaar úw bisdomblad
Neem een abonnement op *SamenKerk*. Info:
samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl

St.-Franciscus stierf in de nacht van 3 op 4 oktober 1226. Dit jaar 800 jaar geleden.

**Franciscus
van Assisi**

16

Op 18 november is het 400 jaar geleden dat paus Urbanus VIII deze kerk aan God wijdde.

**Sint-Pieters-
basiliek**

26

Lezersdag SamenKerk

29 oktober 2026

Alle lezers van *SamenKerk* – parochies, pastores en parochianen – zijn allemaal uitgenodigd voor de ‘Lezersdag *SamenKerk*’ op donderdag 29 oktober aanstaande. Iedereen is die dag welkom in Museum Catharijneconvent in Utrecht, het enige museum in Europa dat geheel gewijd is aan christelijke kunst en de geschiedenis van het christendom (in Nederland).

Vanaf 11.00 tot 15.00 uur wordt u een prachtig programma aangeboden. Na ontvangst met koffie/thee zijn er twee lezingen over het parochiële kunstbezit. Ingrid Henkemans van Museum Catharijneconvent zal spreken over de rol van een adviseur en erfgoedsspecialist bij de inventarisatie van het kunstbezit van een parochie. Pastoor-deken Eugène Jongerden vertelt over zijn ervaringen en die van zijn parochies hoe met de erfenis van het parochiële kunstbezit wordt omgegaan bij de sluiting van een kerkgebouw.

Na een heerlijke Museumlunch maken we in groepjes een wandeling door de gangen en zalen van het museum, waarbij (unieke) kunstvoorwerpen uit ons bisdom of van organisaties uit ons bisdom worden getoond en toegelicht. Denk daarbij aan de eeuwenoude bisschopstaf van ons bisdom, zilveren voorwerpen voor de processie van de Haarlemse Kevelaerbroederschap, de unieke en kostbare monstrans uit de ‘Boomkerk’ (Amsterdam) en nog veel meer. Aansluitend heeft u nog gelegenheid om zelf de rest van het museum te verkennen. Kortom, een ideaal dagje-uit voor u en uw hele parochie! Graag tot ziens op 29 oktober in Utrecht...!

Deelname kost € 37,50 per persoon. Dit is inclusief entree museum, koffie/thee, Museumlunch en aangeboden programma (inleiders en rondleiding). Wij vragen u om uw Museumjaarkaart mee te nemen.

Opgave tot uiterlijk 21 oktober via:
samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl (vermeld s.v.p. het aantal deelnemers, hun namen en een telefoonnummer). U ontvangt na aanmelding informatie over de betaling.

In deze *SamenKerk* wordt aandacht besteed aan de bijzondere roeping tot het diaconaat en het priesterschap, want we mogen ons verheugen in de diakenwijding van zes kandidaten op 31 oktober a.s. in de Haarlemse kathedraal. Vijf van hen op weg naar de priesterwijding, één als permanent diaken. Ik nodig u dan ook van harte uit om die dag aan deze bijzondere plechtigheid deel te nemen, want het is een vreugdevolle dag voor het hele bisdom. Maar wat is 'roeping' eigenlijk? Wanneer heb je een roeping? En wat houdt het in?

Je roeping volgen

Handoplegging door de Bisschop
van Francis Ashamole

Foto: Wim Koopman

riester of diaken worden en/of een keuze voor het kloosterleven zijn niet de enige roepingen. Iemand kan ook geroepen worden tot het huwelijk of om als alleenstaande te leven. Het diaken- of priester-schap zijn wel 'bijzondere roepingen', want wie zo'n weg opgaat

kiest ervoor om zijn of haar leven geheel aan God toe te wijden in een leven van eenvoud (armoede), celibaat (kuisheid) en gehoorzaamheid. Dit wordt ook wel het volgen van de 'evangelische raden' genoemd, omdat Jezus zelf in zo'n levenswijze is voorgegaan en die aanbeveelt als iets goeds en moois. Maar eigenlijk vind je in iedere levensroeping wel iets terug van de evangelische raden, ook bijvoorbeeld in de roeping van gehuwden. Dit wil zeker niet zeggen dat een andere levensweg dan die van een priester of kloosterling minder goed zou zijn. Voor iedere persoon geldt dat de beste levenskeuze, die je kunt maken, de weg is waar-toe God je roept. Maar hoe kun je weten welke weg dat is? Dit is een belangrijk teken: een goede keuze zal je vrede, vervulling en vreugde schenken...

Innerlijke vrijheid

Bij het maken van keuzes is het altijd goed om eerst wat afstand te nemen en je niet door je emoties en verlangens te laten bepalen. Ik wil dit graag, maar wil God dit ook? En, ben ik bereid om mijn verlangen los te laten en een andere weg te gaan, als dat is wat God van mij vraagt? Pas als je innerlijk voldoende vrij bent, kun je echt kiezen en een goede keuze maken. Dat geldt zelfs als je bijvoorbeeld verliefd bent. Neem even wat afstand. Stel je daarbij je toekomst reëel en concreet voor. Is dit de vrouw of man met wie ik mijn leven wil delen? Zal ik een diaken/priester en herder zijn voor mensen? Is dat Gods wil voor mij?

Gods weg voor mij

Als de weg die je gaat inderdaad jouw roeping is, zul je dus vervulling, vreugde en vrede ervaren, ook al zal die weg gepaard gaan met strijd. Ten diepste zul je ervaren: dit is Gods weg voor mij. Dit maakt me gelukkig met een vreugde en vrede die komen van God. Je hoeft niet bang te zijn: God staat je bij.

Persoon die je bent

Maar de persoon die je nu eenmaal bent, zal blijven bestaan; dat is een persoonlijkheid met talenten en

minpunten. Wie zijn gebreken kent, heeft al veel gewonnen. Ook bekoringen en verleidingen blijven op je afkomen. Leven is strijden, zonder strijd is er geen leven. Daarbij kunnen we niet zonder geestelijk voedsel op onze levensweg. We hebben steeds weer nieuwe inspiratie nodig. Wie getrouwd is, moet de relatie blijven voeden; wie priester is, zal zijn roeping steeds weer nieuwe glans moeten geven. En voor beiden geldt: met Gods hulp. Anders ga je denken dat het gras van de buurman groener is...

**Als de weg die je
gaat jouw roeping
is, zul je vervulling,
vreugde en vrede
ervaren**

Roeping vraagt offers

Iedere roeping vraagt offers. Laten we de offers die onze roeping vraagt, van harte brengen. Offers met liefde dus. Heel de samenleving wordt mooier en menselijker door de offers, die wij met liefde brengen. En als je een bepaalde roeping gaat volgen, stel je dan heel concreet voor hoe dat zal zijn en met name welke offers daarbij horen en wat je zult doen om daaraan te beantwoorden.

Bereid je met name op de moeilijkere aspecten van je roeping voor. En vertrouw niet alleen op jezelf maar vooral op de kracht die van God komt. Zo is het celibaat van de priester of de kloosterling niet iets wat die er 'op de koop toe' bij kan nemen. Dat zal een bewuste keuze moeten zijn.

Elkaar steunen

En we moeten elkaar steunen. Niemand is geroepen om alles alleen te doen. Aandacht en zorg-voor-elkaar zijn van wezenlijk belang. Gewone medemenselijke steun, maar ook een biechtvader of geestelijk leidsman zullen een goede hulp kunnen zijn.

Met Gods zegen

We hebben allemaal een roeping. God heeft met ieders leven een bedoeling. We zijn blij en dankbaar om de (jonge) mensen, die de roeping hebben ervaren om diaken en priester te worden. Van harte wens ik de wijdelingen dan ook een goede en gezegende toekomst, en iedereen vreugde en voldoening in haar/zijn levensroeping! ■

+Johannes Hendriks

Bisschop van Haarlem-Amsterdam

Diakenwijdingen 31 oktober

Op zaterdag 31 oktober om 10.30 uur worden in de St.-Bavokathedraal in Haarlem door gebed en handoplegging zes kandidaten diaken gewijd voor ons bisdom. Wees welkom bij deze viering. Uw gebed is gevraagd voor de kandidaat-wijdingen.

Voettocht naar Rome

In vier maanden liep Christel van Grimbergen van haar St.-Nicolaas-parochie in Amsterdam naar de St.-Pietersbasiliek in Rome. En dat is niet onopgemerkt gebleven. Lees over haar aankomst (en bij 'Vatican News' over haar wandeltocht). Ze vertelt erover op 29 oktober om 19.30 uur in de pastorie H.-Nicolaasbasiliek in Amsterdam (aanmelden: administratie@nicolaas-parochie.nl)

Wereldmissiezondag 100 jaar

Al 100 jaar is de voorlaatste zondag van oktober gewijd aan de evangelisatiemissie van de Kerk. In 1926 riep paus Pius XI Wereldmissiezondag in het leven. De katholieke gelovigen wereldwijd zouden zich op een gemeenschappelijke dag verbonden weten met de plaatselijke kerken in Afrika, Azië, Oceanië en Latijns-Amerika. In de jaren twintig van de vorige eeuw waren vele Nederlanders als pater, broeder of zuster betrokken bij de missie. In ons bisdom waren Volendam en West-Friesland 'hofleverancier'. De Nederlandse kardinaal Willem van Rossum was toen prefect van het missiedepartement van het Vaticaan.

Caritasweekend

In alle parochies in ons bisdom wordt in het weekend van 14 en 15 november het Caritasweekend gehouden, oftewel de Werelddag van de Armen. In zijn boodschap biedt paus Leo XIV een diepgaande beschouwing over het gelaat van God, die een toevluchtsoord is voor de armen, kwetsbaren en mensen die vergeten worden. Het motto voor de Werelddag, 'De Heer is het toevluchtsoord van de armen' (Ps. 14,2), verwijst naar de centrale plaats, die de armen innemen in het christelijke leven.

Jubileum Oecumenevereniging

Op zaterdag 14 november viert de Katholieke Vereniging voor Oecumene haar 25-jarig bestaan met een symposium over 'Oecumene en Synodaliteit'. Hoofdspreker is Zr. Nathalie Becquart XMCJ. Zij werd in 2021 door paus Franciscus benoemd tot ondersecretaris van de Synode over Synodaliteit en daarmee de eerste vrouw met stemrecht op een Bisschoppensynode. Op zondag 8 november is het Willibrordzondag met de jaarlijkse deurcollecte voor de Vereniging. Info: www.oecumene.nl

H. kardinaal Newman

De op 1 november vorig jaar tot Kerkleraar uitgeroepen heilige kardinaal John Henry Newman wordt voortaan als vrije gedachtenis gevierd op 9 oktober. Er zijn nieuwe liturgische teksten in het Nederlands beschikbaar voor het getijdengebed en de H. Mis.

Dag van de Gevangene

Op zondag 11 oktober worden kerken gevraagd om aandacht te geven aan de positie van (ex-)gevangenen en hun naasten, vanuit de christelijke traditie dat de zorg voor gedetineerden een van de werken van barmhartigheid is. Het thema 'Zo genaamd' drukt uit dat elke ge-

vangene een naam heeft, en dat God ook aan deze mensen zijn Naam – Ik zal er zijn – bekend wil maken.

Kardinaal Burke

Op 5 en 6 september bracht kardinaal Raymond Burke een bezoek aan Nederland. Hij celebreerde de H. Mis in de Amsterdamse O.L.V.-kerk en in de St.-Bavokathedraal in Haarlem. Op het weblog van onze bisschop (www.arsacal.nl) leest u een verslag.

Kerstzang in de kathedraal

In december zijn er bijzondere kerstconcerten en -vieringen in de kathedraal:

12 december (20.00 uur): Kathedrale Koor St. Bavo kerstconcert;

17 december (20.00 uur): Choir of Jesus College Cambridge kerstconcert (kaarten via www.bavoconcert.nl);

23 december (20.00 uur): Festival of Nine Lessons and Carols;

24 december (20.00 en 22.30 uur): nachtmissen en **25 december (10.00 uur):** hoogmis van Kerstmis.

Glimmend vakmanschap

Het Heiligenbeeldenmuseum (Ruurloseweg 101, Vorden www.heiligenbeeldenmuseum.nl) exposeert t/m 1 november werken van edelsmid Wim Thijssen (1875-1950). Gevestigd aan de Schoterweg 2 in Haarlem produceerde Thijssen, en later zijn zoon Theo, zo'n 500 kelken, cibories, monstransen, et cetera (vooral in gebruik door kerken en kloosters in heel Nederland). Tachtig voorwerpen en een deel van zijn werkplaats (thans in het bezit van het Zuiderzeemuseum) zijn te bezichtigen.

CSLK: Onderwijs

Het Centrum voor de Sociale Leer van de Kerk organiseert op vrijdag 6 november een bijeenkomst over onderwijs.

Waarom is goed onderwijs van belang en gaat de kwaliteit van onderwijs in ons land achteruit?

Waarom nemen stress bij leerlingen en leerkrachten en leerachterstanden toe? Wat zegt de katholieke sociale leer? Sprekers zijn mgr. Jan Hendriks, mr.drs. Daniëlle Woestenberg (CNV), prof.dr. Th. van der Zee (hoogleraar Radboud Universiteit) en oud-CDA-Kamerlid prof.dr. J.J. van Dijk. aanmelding: info@cslk.nl
Info: www.cslk.nl

Reünie Meisjeskoor St. Vitus

Dit jaar is het 25 jaar geleden dat, na een lange muzikale geschiedenis in de Vituskerk van Hilversum, Meisjeskoor St. Vitus werd opgeheven. Aanleiding voor een aantal oud-koorleden om op zondag 15 november tijdens de hoogmis van 11.00 uur in de Sint-Vituskerk te zingen samen met het parochiële koor *Voce Laetare*. Oud-leden zijn hiervoor in het bijzonder uitgenodigd. Info: meisjeskoorstvitus@hotmail.com

Zes diakens voor ons bisdom

En hun lange weg van hun roeping

Op 31 oktober worden Stefan Doss, Marcel van Lochem, Richard Numan, Melle Punter, Emil Serpa en Eric Venneker in Haarlem diaken gewijd. Van Lochem als permanent diaken en de andere vijf ontvangen in mei 2027 de priesterwijding. De afgelopen jaren hebben zij zich hierop voorbereid door studie en andere vorming aan het Willibrordseminarie of het Bonifatius-instituut, respectievelijk de priester- en diaken- /catechistenopleiding van ons bisdom. Sinds deze zomer zijn ze pastoraal verbonden met diverse parochies in ons bisdom. De komende tijd loopt *SamenKerk* met deze diaken- en priesterkandidaten mee op weg naar hun diaken- en/of priesterwijding.

Z

es mensen geroepen tot de dienst aan de Kerk en de weg van Christus, zes mensen die tot diaken worden gewijd. Wat is hun verhaal? Wat betekent het ambt van diaken voor hen en hoe werden ze geroepen? Geen verhaal is iden-

tiek, maar er is wel een rode draad: ieder mens wordt geroepen, meer dan eens op een scharniermoment in het bestaan, soms ook in het duister van je leven.

Pas later gedoopt

Melle Punter doet de aftrap en hoeft niet lang na te denken over de betekenis van deze wijding tot diaken. Zijn verhaal is helder: "Ik wil met Christus leven om zo dienstbaar te zijn aan allen, die aan mijn zorg zijn toevertrouwd. Met de doop is al uitgedrukt dat ik bij Christus hoor en deel aan Hem heb. Dat hebben alle christenen gemeen met elkaar. Met deze wijding tot diaken word ik niet nog meer christen, maar deel ik wel op een andere manier in Hem. Ik word herder om Hem nog meer te delen met andere mensen. En zo is het ook een stap op weg naar mijn priesterschap. Dat is nooit vanzelfsprekend geweest. Sterker nog, ik ben niet kerkelijk opgevoed en pas op mijn 22^e gedoopt in de studentenparochie van Utrecht. En zo kon ik heel lang-

Foto: Wim Koopman

zaam geroepen worden, soms met het gevoel priester te worden, dan weer juist niet. En juist in een relatie werd ik dieper dan ooit geroepen en wist ik na een periode van onderscheiding: het priesterschap is mijn weg, want God nodigt me uit”.

Verbinder Kerk - samenleving

Het tweede verhaal is van Marcel van Lochem, afkomstig uit Hoofddorp, getrouwd met een Filipijnse vrouw, diep geraakt in Lourdes, op latere leeftijd katholiek geworden en zo betrokken geraakt bij de Kerk. Het is een verhaal van vallen en opstaan. “Ik word permanent diaken. Voor de anderen is deze wijding tot diaken een stap op weg naar het priesterschap, voor mij is dit de diepe vervulling van een roeping om dienstbaar te zijn aan de Kerk, vanuit mijn huwelijk, verbonden met een gemeenschap, actief in de wereld met een bureau dat

adviezen geeft voor organisaties in de zorg. Wijding zegt misschien wel te veel dat we apart gezet worden. Zo beleef ik dat niet. ‘Ordination’ in het Engels drukt beter uit wat een diaken wil zijn: ingeordend in het geheel van de Kerk, ingeordend in de weg naar het priesterschap. Dat laatste is het voor mij niet, ik word straks permanent diaken, onbezoldigd voor de Kerk, maar dienstbaar aan de mensen.

Stefan Doss (32)

Ik ben afkomstig uit India, tweede in een gezin van drie jongens. Ik ben in Bombay geboren en later verhuisden we naar Bangalore. Op mijn 17e gingen we met ons gezin voor de Neocatechumenale weg op missie. We werden uitgezonden naar Poona en later Rajkot. Ik ben afgestudeerd in psychologie en heb als docent Engels en wiskunde op een school gewerkt. Sinds februari 2017 ben ik in Nederland. Ik heb hier in de eerste maanden de taal geleerd, vervolgens twee jaar filosofie en vier jaar theologie gestudeerd. In 2023 heb ik voor een jaar in het Heilig Land gewoond, waar ik Hebreeuws heb geleerd en vele contact had met Joden en Arabieren van het land. Vervolgens ben ik naar Nederland teruggekeerd, waar ik op het seminarie in Nieuwe Niedorp heb gewoond en pastorale stages gedaan heb in Noord-Scharwoude en Uithoorn. Ik ben nu werkzaam in Edam, Monnikendam en IJpendam.

Mijn beroep blijft voor mij als 55-jarige de bron van inkomsten. En deze wijding is het antwoord dat ik heb gegeven na een lange weg, soms ver van de Kerk, maar steeds dichterbij Christus”, aldus deze makkelijk pratende Hoofddorper, die nog wil benadrukken hoe belangrijk het is dat je op deze weg voorbeelden ziet. Voor hem is dat Patrick Gunther, die al enige jaren als permanent diaken werkt. Zoals zijn voorbeeld wil Van Lochem een verbindende rol spelen tussen Kerk en samenleving.

Samenleving hunkert naar ankers

Richard Numan heeft ook een lange weg afgelegd, een route die nodig was om te ontdekken dat het priesterschap voor hem ook een concrete mogelijkheid is. Dat luikje in zijn ziel was dicht gebleven in zijn betrokkenheid bij de Kerk. Die is er altijd geweest voor deze inwoner van Heemskerk om steeds meer verdiept te worden. "Dan komt er een moment dat je die gedachte aan priesterschap toelaat bij jezelf. Als ongehuwde man van 56 jaar werd dat steeds meer een concrete werkelijkheid. De wijding tot diaken is een belangrijke stap op die weg. De samenleving heeft meer dan ooit behoefte aan mensen, die de weg van Christus gaan en dat handvat aanbieden als een anker in het leven. Als er ooit een tijd is om diaken en vervolgens priester te worden, dan is het nu. Wij zijn uitverkoren om God tot leven te brengen in het alledaagse bestaan van mensen. Ik ervaar dat als een bijzondere roeping in een tijd, die hunkert naar betekenisgeving van je leven", zo klinkt het vastberaden uit zijn mond.

Alleen God kan mij geluk geven

Emil Serpa raakt ieders hart met zijn verhaal. Hij vertelt het via een onlineverbinding vanuit Colombia, zijn geboorteland, maar ook de streek waar zijn bestaan dood leek te lopen. Feesten, alcohol en nog veel meer, ze gaven hem niet het gevoel wat hij zocht en deden hem voelen dat de echte vreugde ergens anders te vinden is. Zijn vader reikte hem de hand, via het neocatechumenaat. "Daar in die gelovige gemeenschap, waar we elkaar bevestigen als christenen, mocht ik ervaren dat alleen God mij geluk kan geven. Mijn vader wees me de weg, God gaf me het geluk waar ik naar zocht.

Marcel van Lochem (55)

In mijn jeugd woonde ik in verschillende plaatsen. Na mijn studie Bestuurskunde aan de Universiteit Twente kwam ik in Haarlem terecht. Daar leerde ik mijn Filipijnse vrouw Benny kennen. Sinds 2009 wonen we in Hoofddorp. Onze dochter woont met haar man in Delft. In het dagelijks leven geef ik leiding aan een adviesbureau, dat gemeenten helpt met hun verantwoordelijkheden op het gebied van zorg en welzijn. Vijftien jaar geleden, in 2011, ben ik katholiek geworden en in de Pastoor-van-Arskerk in Haarlem gedoopt, waar de Filipijnse gemeenschap toen kerkte. Vanaf dat moment wilde ik groeien in geloof en dienstbaarheid. Geleidelijk werd ook het verlangen sterker om mij als gehuwde diaken in te zetten voor Kerk en samenleving. Ik ben een zogeheten 'permanent' diaken (als onderscheid van de diaken, die later priester gewijd zal worden).

In de gemeenschap assisteer ik als diaken in de vieringen (vooral bij de verkondiging van het evangelie en de dienst aan het altaar), bepaalde liturgie kan ik zelf leiden (gebedsviering bijvoorbeeld), ik mag dopen en assisteren namens de Kerk bij het huwelijks sacrament.

Het was een lange reis die me duidelijk maakte dat God trouw is, ook als we verdwaald zijn. Deze diakenwijding is een bevestiging van die trouw en een teken van Gods genade en liefde", aldus de 35-jarige Serpa, die goed Nederlands spreekt, net als Stefan Doss, ook van het neocatechumenaat en uit India afkomstig. Samen met Eric Venneker wonen

ze in het huis van het neocatechumenaat in Nieuwe Niedorp. Doss: "Daar wonen we en leven we in een gemeenschap, op het seminarie in Heiloo krijgen we vanuit het bisdom onze toerusting. Ook mijn pad is niet over rozen gegaan, maar bij het neocatechumenaat heb ik de rijkdom van het doopsel opnieuw ontdekt."

In het donker zie je eerder het licht

"Dat is de kracht van het neocatechumenaat: de gezamenlijke herontdekking van je doopsel en je leven als christen. Het jaar 2017 was een kantelpunt, het overlijden van mijn broer, in het meer

verdronken. Daar heb ik in de leegte van het verdriet ervaren hoe troostend de schat van het geloof is en dat God je nabij is, in verdriet, tot in de eeuwigheid”, aldus de 32-jarige Doss, die naast zich weet Eric Venneker, ook van het neocatechumenaat en afkomstig uit Sint Pancras (nabij Alkmaar – red.). “Mijn ouders hadden het niet gemakkelijk, maar zij hebben mij wel de weg gewezen. In hun turbulente bestaan hebben zij mij laten zien dat God niets afneemt maar je juist alles kan geven. Zo heeft de roeping zich in mij verdiept. Ik ben de tweede van twaalf kinderen. En als het meezit, zijn ze er allemaal bij de wijding tot diaken bij op 31 oktober in de Bavokathedraal’, aldus de eveneens 32-jarige Venneker, die in zijn verhaal duidelijk maakt wat hen als wijdelingen bindt: voor niemand is de weg naar de wijding makkelijk geweest. Maar in het donker van je leven zie je misschien eerder waar het licht vandaan komt. Van dat Licht van Christus gaan zij getuigen. En dat is een grote dienst aan de Kerk en aan de samenleving. ■

Leo Fijen

Liturgie van de diakenwijding

Sinds het Tweede Vaticaans Concilie is het ambt van diaken in zijn oorspronkelijke vorm opnieuw hersteld. Lang was het diaconaat een opstap naar het priesterschap (en dat is het voor huidige priesterkandidaten nog steeds), maar het permanent diaconaat is al weer meer dan vijftig jaar een zelfstandig ambt binnen de Kerk en wat open staat voor mannen, die al gehuwd zijn. Hoe verloopt nu de liturgie van een diakenwijding? Deze wordt altijd gecelebreerd door de bisschop. Net als priesters worden ook diakens geïncardineerd (opgenomen) in een bisdom. Bisschop, priesters en diakens hebben daarmee wederzijds een bijzonder band.

Na het openingsgebed wordt de kandidaat met name genoemd. Hij antwoordt met: ‘Ja, hier ben ik.’ Vervolgens vraagt de bisschop of de kandidaat waardig is de wijding te ontvangen. Als daar door de rector van de opleiding positief op

wordt geantwoord, bekrachtigen alle aanwezigen dit met: ‘Wij danken God.’

Na de preek wordt de Heilige Geest gezongen aangeroepen. De wijdeling wordt door de bisschop ondervraagd of hij de verschillende taken, die aan het ambt verbonden zijn (zoals het bidden van het getijdengebed), trouw zal uitvoeren. Een wijdeling die priester wordt, legt ook de celibaatsbeloften af. Daarna knielt de kandidaat voor de bisschop, legt zijn handen in de zijne en belooft de bisschop en zijn opvolgers eerbied en gehoorzaamheid. Dan gaat de wijdeling plat ter aarde en wordt de litanie van alle heiligen gezongen (een selectie van de vaste en enkele wisselende heiligen wordt aangeroepen om zo hun bescherming en kracht af te smeken over de wijdeling). Daarna knielt de wijdeling en legt alleen de bisschop hem in stilte de handen op (het hoofd). Vervolgens bidt de bisschop

het wijdingsgebed. Na het ‘amen’ van het kerkvolk kleedt de wijdeling zich met de liturgische kleding voor een diaken: de schuin afhanginge stola en een dalmatiek.

De wijdeling knielt vervolgens weer voor de bisschop om het evangelieboek in ontvangst te nemen ten teken van zijn verkondigende taak in de liturgie en gemeenschap. Dan volgt de vredeskus tussen de bisschop en de gewijde diakens en vervolgens begroeten alle aanwezige diakens hun pasgewijde broeder als teken dat zij hem opnemen in hun kring.

Meestal is de pasgewijde diaken degene die al gelijk de diaconale assistentie in de viering verzorgt. Hij maakt dus de offergaven klaar en assisteert de bisschop tijdens het eucharistisch gebed.

Eric Fennis

Bisschoppelijk gedelegeerde voor liturgie

125 jaar

Vincentiuskerk Oud-West

Amsterdam Oud-West is tussen 1875 en 1900 gebouwd als snelle uitbreiding buiten de oude stadsingel. Wat eerst een landelijk gebied met paden en sloten was, veranderde in een druk bewoonde arbeiders- en volksbuurt in het verlengde van de Jordaan. Langs het Vondelpark kwamen chique straten met Pierre Cuypers' Vondelkerk (H.-Hartparochie) uit 1875. De rest van Oud-West was rond 1900 een kinderrijke volksbuurt met zo'n 70.000 bewoners (nu ongeveer de helft).

Op de hoek van de Jacob van Lennepkade, Staringstraat en Kanaalstraat in de Kinkerbuurt stond

de markante, neogotische St.-Vincentiuskerk naar ontwerp van C.W.P. Dessing, leerling van Cuypers. De kerk werd op 7 oktober 1901 door bisschop Bottemanne officieel geconsacreerd. Bij de kerk werd ook een pastorie en kleuterbewaarschool gebouwd, met bijbehorend zusterklooster (van de J.M.J.-zusters). Tegenover de kerk zat een café. Zo ging dat in die tijd. De grote driebeukige kerk had een hoge, rechts naast de voorgevel staande toren. Deze toren had een achthoekige bovenbouw met hoekpinakels en een naaldspits. Met name deze 67 meter hoge toren (de hoogste toren binnen rooms-katholiek Amsterdam) was een opvallende verschijning, want de omringende woningen kwamen niet hoger dan vier etages. Het interieur was gro-

tendeels van de hand van Pieter Geraedts (o.a. de kruiswegstaties, doopkapel en het missiekruis).

De kerk kreeg in de vorige eeuw te maken met leegloop, waarna de parochie in 1971 fuseerde met de Vondelkerk en 'De Liefde' tot de VV.L.-parochie. In de zomer van 1989 werd de Vincentiuskerk gesloopt. Nu kerkt de gemeenschap in een mooie ruimte aan de Jacob van Lennepkade 211, terwijl een appartementencomplex op de plek van de kerk verrees. ■

Het 125-jarig jubileum is op 27 september (feestdag H. Vincentius a Paolo) gevierd met mgr. Jan Hendriks. Lees zijn verslag op: www.arsacal.nl. Op zaterdag 10 oktober is er een Open Dag (van 10.00-15.00 uur) voor buurtbewoners en belangstellenden. Er is een expositie over de oude en de nieuwe kerk en volop gelegenheid de kerkzaal te bezichtigen. Op zondag 11 oktober is er (na de viering van 11.00 uur) een ontmoetingsdag voor (oud-)parochianen. Info: www.rkamsterdamwest.nl/locaties/vincentius

De Broodzuster van Almere

Zo bekend als het verhaal is van de 'Broodpater van Tilburg' (Gerard Poels 1929-2023), zo onbekend is zuster Corlies Oudendijk, de 'Broodzuster van Almere'. Haar werk voor Almere wordt voortgezet door de parochiële Caritas in Almere. Hoog tijd om hen in het zonnetje te zetten.

Foto: Erwin Budding

Jeroen Haak van de Almeerse PCI gebruikt geen Spar-tamet - zoals zr. Corlies - maar zijn auto om alle ingezamelde goederen uit de Bonifatiuskerk rond te brengen. Bijna elke week gaat hij de 28 voedselkastjes langs, verspreid over de stad, om ze weer aan te vullen met houdbare producten als pasta, rijst, tomatensaus maar ook met tandpasta en menstruatieartikelen.

Geven en nemen

De voedselkastjes staan in de voortuinen bij particulieren, die zichzelf hebben aangemeld. Mensen uit de buurt mogen pakken wat ze nodig hebben en doneren wat ze kunnen missen. Dat is ook de achterliggende gedachte: neem wat u nodig heeft, geef wat u kunt missen. Steeds meer mensen weten de kastjes te vinden.

De voedselkastjes zijn een antwoord op de groeiende stille armoede. Wat begon met vijf voedselkasten, groeide al snel uit tot een netwerk van 28 kasten. Dankzij de betrokkenheid van parochianen van de St.-Bonifatiusparochie, de gemeente en steun vanuit de bevolking kon het initiatief steeds verder uitbreiden. Inmiddels zijn de voed-

selkasten een bekend onderdeel van het straatbeeld en wordt er met respect mee omgegaan.

Leven van toewijding

Het idee voor voedselkastjes ontstond in 2022, geïnspireerd op het gedachtegoed van zr. Corlies. Na haar missie in Papua kwam ze in 1981 naar Almere. Ze leefde vanuit de idealen van haar congregatie om hart te hebben voor medemensen, vooral voor hen die in nood zijn, en daadwerkelijk te laten zien dat God houdt van alle mensen. In de jonge stad Almere was het kerkelijk leven nog in opbouw. Zr. Corlies liet zien waar de kerk voor stond door

Zr. Corlies Oudendijk fdnsc (1930-2008) werd in Driehuis geboren. Ze trad in 1952 in het klooster in, waar ze in 1954 haar geloften aflegde. In 1959 werd ze uitgezonden naar de missie in Papua (Indonesië), waar zij zich inzette voor het welzijn en de vorming van meisjes en jonge vrouwen. In 1981 keerde zij wegens ziekte naar Nederland terug. Haar tweede missionarisleven was in Almere, waar ze 24 jaar met grote toewijding en enthousiasme heeft gewerkt.

dagelijks broden rond te brengen bij mensen, die het nodig hadden. Op 75-jarige leeftijd kwam er door een ernstig fietsongeluk een einde aan haar werkzaamheden. Na haar overlijden in 2008 richtte men in Almere het Zuster Corliesfonds op om haar geest van naastenliefde levend te houden.

Netwerk van solidariteit

Drie vrijwilligers zetten zich vandaag de dag in voor het onderhoud en schilderwerk van de kastjes, samen met Stichting Inhout, dat dagbesteding biedt aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Zij zorgen ook voor nieuwe dakjes voor de voedselkasten. Naast particulieren zijn twee voedselkastjes in Almere Poort geadopteerd door een protestantse kerk.

De voedselkasten in Almere zijn meer dan een praktische voorziening. Ze vormen een zichtbaar teken van onderlinge verbondenheid en christelijke barmhartigheid. Ze herinneren ons eraan dat ogenschijnlijk kleine gebaren van delen en zorg-voor-elkaar een groot verschil kunnen maken in het leven van anderen. ■

www.almere.voedselkasten.nl

Samen én met God

Afgelopen 4 juni gaven Rianne Dekker en Lars Bijvoet elkaar hun jawoord van liefde en trouw in de Sint Jan de Doper in Noord-Scharwoude. Twee maanden later, op 5 augustus, ontvingen ze tijdens de algemene audiëntie in Rome de zegen van paus Leo XIV. Niet alleen zijn zegen want ze konden hem ook persoonlijk de hand schudden.

peens kwam de paus terug. We dachten – ook omdat hij al bij het vak met de bruidsparen was geweest – dat we hem niet zouden ontmoeten. Toch bleven we nog staan en toen kwam hij alsnog onze kant op. Lars werd bijna weggedrukt. Ik bleef naar zijn ogen kijken en hij kwam steeds dichterbij”, aldus Rianne Dekker, “En toen kwam de handdruk. We zeiden ‘Thank you’ tegen hem. Daarop vroeg de paus: ‘Where are you from?’. ‘The Netherlands’, antwoordden we gelijktijdig, waarop hij (in het Nederlands) ‘welkom!’ zei.”
Lars Bijvoet: “Hij begroette nog wat andere bruidsparen, die om ons heen stonden.

Foto: privécollectie

Toen het voorbij was, vloeiden er tranen. Er gingen vele gedachten en emoties door me heen. Ik moest denken aan mijn eigen geloofsweg en wat het katholieke geloof mij heeft gebracht, zelfs mijn bruid Rianne."

Unieke ervaring

Iedere woensdag is de algemene audiëntie en ontvangt de paus vele tienduizenden uit de hele wereld, waaronder ook bruidsparen. Lars: "We stonden al om half zeven in de rij. We zagen daar mensen van allerlei landen en bruidsparen in hun bruidskleding, van een Pools koppel in een traditioneel kostuum tot een meer hippieachtig Italiaans stel. We stonden op een gegeven moment met vier bruidsparen te wachten in de rij toen er een clubje van vijf bruidsparen zich bij ons voegden. Dat gaf een leuke band."

Rianne: "Tijdens de audiëntie zaten we naast een Duits echtpaar uit Frankfurt, die we in de rij hadden ontmoet. Je raakt als pasgetrouwden makkelijk met elkaar in gesprek, bijvoorbeeld over hoe je elkaar ontmoet hebt en hoe de huwelijksdag was. We hebben foto's van elkaar gemaakt en die na afloop uitgewisseld. Heel bijzonder... je neemt dan afscheid en wenst elkaar een mooi leven toe. Ja, het was echt een fantastische ervaring." Lars: "We waren in het hart van de Wereldkerk als pasgetrouwden, met tientallen andere bruidsparen, mensen uit de hele wereld, samen met de paus. We waren getipt om niet meteen terug te gaan naar ons hotel maar wat over het Sint-Pietersplein en door de straten om het Vaticaan te struinen. Dat was ook erg leuk, want velen wilden met ons op de foto en we werden van alle kanten in alle talen gefeliciteerd."

'Sposi novelli' (pasgetrouwden) kunnen kaarten aanvragen voor deelname aan de pauselijke algemene audiëntie via de website van het Vaticaan (maximaal

drie maanden na het kerkelijk huwelijk, in de huwelijkskleding komen en een kopie van het kerkelijk huwelijksbewijs meenemen, ondertekend door de priester/diaken).

Foto: ©Vatican Media

**We beleven deze
dagen in Rome
als een kroon
op onze witte-
broodsweken**

Lars is dirigent van het katholieke St.-Ceciliakoor in Zuid-Scharwoude en het protestantse 'Vergutas' uit Heerhugowaard. "Het mooie van de katholieke Kerk is het universele. De zang die we deze dagen in Rome hebben gehoord, zingen we ook in Noord-Holland." "Ja", zo vult Rianne aan, studente katholieke geestelijke verzorging, "en de lezingen van de dag in de grote Romeinse basilieken klonken diezelfde dag ook in onze Sint-Jan."

Van bruiloft naar huwelijk

Rianne: "We hebben twee mooie dagen beleefd, zowel op 4 juni als op 5 augustus. We wilden onze huwelijksdag met iedereen delen. Er waren veel mensen in de kerk en Lars' koren zongen, samen met het Gregoriaans herenkoror van de parochie. En nu in Rome met meer dan honderd bruidsparen, schat ik." Lars: "Terugkijkend is het niet te bevatten. We beleven deze dagen in Rome als een kroon op onze wittebroodsweken van de afgelopen twee maanden, die we nu getrouwd zijn. De cirkel van de bruiloft, die op 4 juni in de kerk begon, is rond. De bruiloft is met deze pauselijke zegen en ontmoeting van 5 augustus af. Nu gaan we het huwelijk in. Samen én met God." ■

Eric van Teijlingen

Trouwen in de kerk? Informeer bij uw parochie.

Franciscus van Assisi stierf in de nacht van 3 op 4 oktober 1226 en maakte zo zijn overgang (*transitus*) naar het eeuwige leven. Daarom viert de franciscaanse familie elk jaar op de avond van 3 oktober de *transitus* en op 4 oktober het feest van

Franciscus. Deze vieringen zijn dit jaar speciaal omdat het 800 jaar geleden is dat de heilige heenging. Dit is het derde van drie artikelen in *SamenKerk* over Sint-Franciscus (eerdere artikelen verschenen in juni en augustus jl.).

Franciscus van Assisi 800 jaar springlevend

F

ranciscus van Assisi stierf op 3 oktober 1226. Nog geen twee jaar later, op 16 juli 1228, werd hij heilig verklaard en sindsdien wordt zijn feest op 4 oktober gevierd. Zijn verhaal houdt daar echter niet op. Ook na zijn dood weten

mannen en vrouwen zich door zijn voorbeeld geïnspireerd en treden in zijn voetspoor. Er ontstonden binnen die beweging verschillende stromingen en zo groeit de 'franciscaanse familie': franciscanen, clarissen, conventuelen, kapucijnen, franciscanessen en de franciscaanse seculieren. Men geeft op eigen wijze vorm aan een leven in navolging van Franciscus, als 'mensen in de wereld' of in een actief of contemplatief klooster.

Eerbied voor de schepping

De franciscaanse spiritualiteit kenmerkt zich onder meer door eerbied voor heel de schepping en vrijwillige armoede. Franciscus zag alle levende wezens als zijn broeders en zusters en behandelde hen dan ook met respect – vele eeuwen voordat er zoiets als ‘dierenrechten’ bestond. In 1929 besloten dierenliefhebbers daarom om de feestdag van Franciscus, 4 oktober, uit te roepen tot Werelddieren-dag. Een bekend verhaal over Franciscus en dieren is dat van de wolf in het plaatsje Gubbio. De bewoners van Gubbio kwamen raad vragen bij Franciscus omdat een wolf de streek onveilig maakte. Zo kon het niet langer – maar wat moesten ze doen? Franciscus besloot hierop om de wolf op te zoeken en zei hem dat hij geen mensen en dieren meer mocht aanvallen. Tegen de mensen zei Franciscus dat ze de wolf elke dag te eten moesten geven. Zo konden zij in vrede samenleven.

Armoede of eenvoud

Franciscus hechtte grote waarde aan armoede en zei hierover zelfs dat hij getrouwd was met ‘Vrouwe Armoede’. Hij droeg een schamele pij en trok blootsvoets rond. Hij nam de armoede dus heel letterlijk. Onder zijn volgelingen was de armoede vaak een onderwerp van discussie: wat betekent ‘arm zijn’ precies en waarom zou je dat willen nastreven? Zou je bijvoorbeeld echt geen sandalen of schoenen mogen dragen, ook niet in gebieden met een ander klimaat; en zou je echt geen fatsoenlijk dak boven je hoofd mogen hebben? Waarom iets verheerlijken wat voor zo veel mensen juist een groot probleem is? Het is belangrijk dat we ons realiseren dat ‘armoede’ geen ideaal op zichzelf was voor Franciscus. Het ging hem erom niet gebonden te zijn aan aardse bezittingen. Vandaag de dag hebben zijn volgelingen ‘gewoon’ een dak boven hun hoofd en een redelijk comfortabel leven, zeker in het Westen. Op het eerste oog lijkt er zo weinig over te zijn gebleven van de manier van leven van Franciscus. Het gaat er echter niet om wat iemand precies heeft (of, zoals een franciscaan in Megen ooit zei, “of we allemaal dezelfde tandenborstel gebruiken”), maar om het feit dat men zich niets toe-eigent, niet vastzit

aan bezit en niet overmatig consumeert. In plaats van armoede zou je dus ook van ‘eenvoud’ kunnen spreken.

Jongeren

De franciscaanse spiritualiteit heeft anno 2026 nog steeds aantrekkingskracht op jongeren. Eenvoudig leven, consuminderen en respect voor mens, dier en milieu:

inmiddels weten we dat dit de enige manier is om duurzaam met elkaar en onze planeet om te gaan. In het jongerenwerk merken we dat er nog een aspect is van de ‘franciscaanse eenvoud’, dat jongeren enorm aanspreekt: in een wereld vol prikkels en prestatiedruk realiseren zij zich dat niet alles wat kán, daarom automatisch ook moet – en dat het leven ook mooi (of misschien zelfs wel nog mooier) kan zijn als je niet steeds probeert om, bijvoorbeeld op het gebied van studie en carrière, altijd het onderste uit de kan te halen. Ze leren om zichzelf te (mogen) zijn. Zo’n leven, waarin je weliswaar ambities mag hebben, maar ook allerlei vormen van prestatiedruk kunt relativeren, geeft hun rust en zelfvertrouwen.

800 Jaar springlevend

In 2026 gedenken we daarom niet alleen het 800^e sterfjaar van Franciscus, maar bovenal het feit dat zijn gedachtegoed al 800 jaar springlevend is. De franciscanen in Nederland en Vlaanderen vieren dit onder meer met ‘Franciscus – de familie-musical’, die zij hebben gemaakt met KOEMI, een internationale jongerenorganisatie die door middel van

musicals het evangelie wil verspreiden. De musical toont Franciscus zoals je hem nog nooit hebt gezien: menselijk, kwetsbaar, vol humor én vol vuur. Licht en donker, feest en stilte, slapstick en spiritualiteit. Want het leven van Sint Franciscus is een verhaal dat eeuwen oud is, maar heel herkenbaar blijft in onze tijd. ■

Simone Ooms

www.franciscus-musical.org

Marcel Poorthuis is emeritus-hoogleraar in de dialoog tussen de godsdiensten aan de Faculteit Katholieke Theologie van Tilburg University.

Een heet hangijzer

De Raad van Kerken (RvK) is niet erg bekend onder katholieken, ondanks dat in Nederland de katholieke Kerk wel degelijk lid is. Maar daar kan nu verandering in komen. De RvK heeft een heet hangijzer aangepakt: de opkomst

van extreemrechts, ook binnen de kerken. De waarschuwende toon en het beroep op het evangelie dat opkomt voor de mensen in de marge kon helaas wel eens averechts uitpakken. "Wordt de kerk nu ook al een 'linkse kerk'?" "Dat superieure toontje bevalt me helemaal niet!"

Het zal inderdaad niet meevallen om over het onderwerp 'extreemrechts' een goede gedachtewisseling op te zetten. Toch is het nodig: de aanhang onder kerkleden van PVV en FvD valt niet te onderschatten. Een onderzoek onder de zogeheten 'nieuwe katholieken' zou wel eens een verontrustend beeld kunnen laten zien. Dat roept de vraag op hoe het gesteld is met de doopcatechese: zou daar ook niet aandacht moeten worden besteed aan tolerantie jegens asielzoekers?

De RvK beseft dat een al te expliciete actie mensen niet tot andere gedachten zal brengen. De adviezen zijn dan ook voorzichtig gesteld. Richt je niet op personen of partijen, maar op gedachtegoed. En wat dacht u van het volgende: kunnen katholieke kerken contact leggen met christenen die uit andere landen afkomstig zijn? Een goed punt: in Amsterdam en de Bijlmer puilen de zogeheten migrantenkerken uit, wat van veel kerken elders niet gezegd kan worden. En er zijn meer goede adviezen: zoals gezegd: richt je niet op personen, maar op gedachtegoed. Waarom? Omdat je elkaar dient te beschouwen als discipelen van Jezus. Dan spreek

je niet vanuit morele superioriteit, maar vanuit een gedeeld geloof. Ook de zorg voor mensenrechten buiten én binnen de kerken en voor internationale maatstaven van recht behoren tot de christelijke zorg, ook als het gaat over Israël. Antidemocratische tendensen en discriminatie dienen ook door christenen te worden bestreden. Daarnaast is de dialoog met andere geloofsgemeenschappen belangrijk als weg om tot wederzijds begrip te komen, aldus het RvK-rapport.

Zou het helpen? Dat hangt natuurlijk vooral van ons zelf af. Als we ons ergeren aan een toon van morele superioriteit (zelfs als die er niet is) en ons verschanzen in eigen gelijk, is de kans op een dialoog verkleind. Maar er zijn ook plaatselijke initiatieven die mensen van verschillende herkomst tot elkaar brengen, bijvoorbeeld door eten van uiteenlopende herkomst te bereiden en aan te bieden. Dat geeft vaak een betere basis voor gesprek dan welke verklaring ook! ■

Lees hier het rapport van de RvK in Nederland over de omgang van kerken met radicaalrechts gedachtegoed.

Madagaskar

missio

Eén in Christus, verenigd in de missie

**WERELD
MISSIE
MAAND**

oktober 2026

Algemeen Nut
Beogende Instelling
ANBI

**Geef aan de
christenen in
Madagaskar**

**Rekeningnummer
NL65 INGB 0000 0015 66**

missio.nl

Doneer
meteen.
Scan de
QR-code.

Ons definitieve thuis
is de hemel!

Laten we, terwijl
we door deze
wereld wandelen,
niet vergeten te
bidden voor onze
overleden broeders
en zusters
en een beroep doen
op de voorspraak
van de heiligen:
samen met hen
vormen wij één Kerk.

Leo XIV

KjD Katholieke Jongerendag

Eenheid
Opdat zij allen één zijn.
Joh. 17,21

Katholieke Jongerendag 2026

7 November
12:30-21:30
De Schuilplaats, Ede

www.kjd2026.nl

Met als hoofdspreker uit Amerika
Fr. Casey Cole

Tickets & info

@ katholiekejongerendag

**WIJ ZIJN EEN!
WIJ ZIJN HET AL!**
PAUS LEO XIV

**WILLIBRORDZONDAG
8 NOVEMBER 2026**

8/11 Aandacht voor de oecumene in alle parochies
8/11 KRO/NCRV Geloofsgesprek en televisiemis
14/11 Symposium 'Wij zijn één! Wij zijn het al!' over de
Vaticaanse en Nederlandse inzet voor eenheid
van de christenen met zr. Nathalie Becquart XMCJ

25 JAAR
KATHOLIEKE VERENIGING VOOR
OECUMENE

INFO
COLLECTE
AANMELDEN
OECUMENE.NL

MISSIONAIRE
PAROCHIE

**GEROEPEN &
GEZONDEN**

IK HEB JULLIE UITGEKOZEN
OM OP WEG TE GAAN. (naar Joh 15, 16)

12 FEB
2027
PROGRAMMA
VOOR
MISSIONAIR
KADER

13 FEBRUARI 2027
CONFERENTIE VEENENDAAL
missionaireparochie.nl

HA!
JONG BISDOM
HAARLEM-
AMSTERDAM

**JAARPLANNER
2026 — 2027**

Jongeren

25-26 september 2026 Pausbezoek Parijs
16-18 oktober 2026 Buddyweekend
7 november 2026 Katholieke Jongerendag
22 november 2026 Diocesane Wereldjongerendag
18 december 2026 Kerstdiner
8-10 januari 2027 20+ bedevaart
23 januari 2027 Vrouwenroepingen
20 maart 2027 Stille Omgang
3 april 2027 Paasgala
22 mei 2027 Jongerenontmoeting
Datum nader te bepalen Voorbereidingsdag Seoul
27 juli-8 augustus 2027 Wereldjongerendagen 2027 Seoul

Tieners

9-11 oktober 2026 Tienerkamp BreakThrough
19-21 februari 2027 Tienerkamp BreakThrough
5 juni 2027 Tienerdag
11-15 juli 2027 Tienerkamp BreakOut

H

et verdriet om het laatste afscheid huilt onze kerken uit, want steeds vaker kiezen kinderen en klein-kinderen bij de dood van vader of moeder, opa of oma voor een mooie

plechtigheid buiten de kerk. Dat geldt net zo goed voor protestantse als voor katholieke godshuizen. We verliezen de dood en daarmee het verdriet en de liefde om onze dierbaren in onze kerken.

Ik zie niet gebeuren dat we deze trend kunnen stoppen, maar ik wil hier wel een paar alternatieven aandragen. Ik doe dit niet omdat de kerk altijd maar het centrum van alle rituelen moet blijven. Maar ik maak me hier druk om vanwege het meest fundamentele van mijn bestaan: het paasgeloof. Daar leef ik van, daar vind ik troost, daar haal ik mijn adem uit, daar bid ik van. Dat is het geloof dat Christus voor ons sterft en ook weer opstaat uit de dood, dat Hij de uiterste vernederingen ondergaat om ons nieuw leven te geven. Zonder die verrijzenis is er geen geloof, geen Kerk, geen visioen. Zonder die vernedering aan het kruis is er geen liefde door de dood heen en geen verdriet met uitzicht op de genade van God.

Daarom moedig ik iedere kerk aan om alternatieven te vinden en om zo het verdriet en de liefde te blijven verbinden met het kerkelijk leven. Vraag of je als kerk bij een seculier afscheid in een crematorium mag bidden, wees namens de geloofsgemeenschap aanwezig bij het ziekbed, kom daar met christelijke rituelen die troosten, zoek na het sterven contact met de nabestaanden en vraag of ze met Allerzielen naar de kerk willen komen om te bidden voor hun dierbaren. En maak van je kerk een alternatieve begraafplaats: met stenen of met naamplaatjes, die altijd in de kerk blijven en daar het verdriet verbinden met een geloof, dat de dood niet het einde is. In mijn eigen dorpskerk is zo'n plek. Daar branden iedere zondag talloze waxinelichtjes van nabestaanden. Het afscheid was vaak buiten de kerk, het verdriet wordt in de kerk verbonden met het paasgeloof.

Het werkt echt. Maak een wand vrij waar alle namen van overledenen blijven hangen, ook na Allerzielen.

Leo Fijen is ambassadeur van uitgeverij Adveniat en oud-presentator van de geloofsgesprekken van de KRO-NCRV op de zondagochtend.

Nabestaanden die geen graf hebben of geen andere tastbare plek om te rouwen, blijven zo verbonden met de kerk. Want daar hangt de naam van vader of moeder. Daar worden verjaardagen en huwelijksjubilea gevierd, daar wordt gebeden om steun voor de zorgen in het heden. Zo komen nabestaanden terug in de kerk en ervaren ze bijna lijfelijk dat de doden voortleven, in het Huis van God.

Ik kan vele voorbeelden noemen maar illustreer mijn oproep met één verhaal. Een oudere man kwam met

Verdriet verbinden met paasgeloof

We verliezen de dood en daarmee het verdriet

zijn vrouw altijd alleen met Kerstmis in de kerk. Tijdens de ziekte van zijn vrouw was de kerk vaak aanwezig, tot aan het sterfbed toe.

Na het overlijden was er een plechtigheid, niet in de kerk maar in een crematorium. Om te rouwen komt de weduwenaar iedere zondag naar de kerk en steekt een waxinelichtje aan bij de naam van zijn overleden vrouw. Zo is er leven door de dood heen, voor de weduwenaar, ook voor de kerk. Want de weduwenaar is lid geworden van de koffieploeg, ging afgelopen voorjaar mee op een reis van dertig kerkgangers naar Rome en is iedere zondag al vroeg in het huis van God. Zo blijft verdriet verbonden met paasgeloof. ■

Nederland telt acht bisdommen, negen kathedralen en 27 basilieken. Hugo Kolstee bezocht ze allemaal. Hij publiceerde er een boekje over, getiteld 'Alle kathedralen en basilieken van Nederland'. Speciaal voor *SamenKerk* beschreef hij een aantal van deze kerkgebouwen in alle bisdommen van ons land. 'Beschreef', want dit is het laatste artikel in deze serie. De negende kathedraal is een wat bijzondere, die van het Militair Ordinariaat.

Het achtste bisdom, een bisdom zonder grenzen

N

aast de zeven bisdommen is er binnen de Nederlandse kerkprovincie nog een bisdom: het krijgsmacht- of legerbisdom, officieel het 'Ordinariaat voor de Nederlandse Strijdkrachten'.

Dit achtste of militair bisdom is niet gebonden aan een geografisch gebied, maar aan de Krijgsmacht. Het dient om geestelijke zorg te bieden aan Nederlandse militairen, veteranen, burgerpersoneel en hun families, waar ook ter wereld. Het werd in 1957 opgericht en in 1986 vanwege de apostolische constitutie *Spirituali Militum Curae* van paus Johannes Paulus II, zoals alle militaire vicariaten wereldwijd, verheven tot ordinariaat. Een ordinariaat is binnen de katholieke hiërarchie een niet-territoriale eenheid (als een bisdom) met aan het hoofd een ordinarius.

Krijgsmachtbisschop

Aan het hoofd van dit bijzondere bisdom staat de leger- of krijgsmachtbisschop. Op dit moment is dat mgr. Everard de Jong, die ook hulpbisschop van

Roermond en pastoor in Maastricht is. Hij werd in 2020 door paus Franciscus benoemd tot legerbisschop van het Militair Ordinariaat als opvolger van mgr. Jos Punt, die het bijna 25 jaar is geweest. Een legerbisschop heeft de verantwoordelijkheid voor de pastorale zorg, de liturgische activiteiten en de katholieke aalmoezeniers bij de Landmacht, Marine, Luchtmacht en de Marechaussee (de Nederlandse Krijgsmacht). Zo verzorgt het legerbisdom ieder voorjaar de jaarlijkse militaire bedevaart naar Lourdes.

Het Militair Ordinariaat werkt daarbij nauw samen met de Dienst Geestelijke Verzorging van de Krijgsmacht, waarbij 140 geestelijk verzorgers betrokken zijn, van wie 44 rooms-katholieke priesters, diakens en pastoraal werkers. Net als hun protestantse, humanistische, joodse, hindoeïstische, islamitische en boeddhistische collega's vergezellen zij militairen ook op oefening en bij uitzendingen.

In het Nederlandse leger was tot 1914 de geestelijke verzorging een initiatief van buitenaf. Veel garnizoensplaatsen kenden een rooms-katholiek Militair Tehuis, waar soldaten buiten diensttijd konden bidden, lezen en praten. Het Tehuis werd bestuurd door een directeur, die tevens priester was. Koningin Wilhelmina stelde bij Koninklijk Besluit in 1914 de geestelijke verzorging bij de Krijgsmacht in. Zielzorgers kregen onder meer de taak zich te ontfermen over gewonde en stervende militairen. De vier Nederlandse legerdivisies van toen – in totaal waren vanwege de net uitgekomen Eerste Wereldoorlog 200.000 man gemobiliseerd – kregen elk één aalmoezenier en twee veldpredikers.

Sint-Martinuskerk bisschopskerk

De Sint-Martinuskerk aan het Oosteinde 56 in Voorburg (nabij Den Haag) is momenteel de hoofdkerk van het Nederlands Militair Ordinariaat en daarmee bisschopskerk van de krijgsmachtbisschop. Indertijd heeft de toenmalige legerbisschop mgr. Bär deze kerk

Sint Maarten

Op 11 november 397 werd St. Martinus begraven in Tours. Rond zijn graf gebeurden vele wonderen en koning Clovis riep hem uit tot patroon van de Franken. Boven het graf werd een heiligdom gebouwd, dat *cappella* werd genoemd naar de mantel van St. Maarten, in het Latijn *cappa*, en bewaard door een *cappellanus* (onze woorden 'kapel' en 'kapelaan'). St. Martinus van Tours was een van de populairste heiligen in de Middeleeuwen.

aangewezen als zijn kathedraal. Maar net als het bisdom is ook de kathedraal niet plaatsgebonden en bepaalt de legerbisschop waar zijn kathedraal is.

De Sint-Martinuskerk is een neogotische kerk uit 1893, die een kerk uit 1845 verving. De toren is 57 meter hoog en heeft drie klokken. Het gebouw is een rijksmonument. Het koor van de kerk heeft gepolijste granieten zuilen en is omgeven door een omgang.

De kerk is het laatste werk van architect Evert Margry (hij stierf in 1891), die ook de St.-Liduinabasiliek in Schiedam ontwierp. De kerk staat op de vroegere buitenplaats 'Bijvliet' en heeft nog steeds een grote tuin, met thee-koepel en aanlegsteiger aan het water van de Vliet.

Boven de indrukwekkende hoofdingang onder de toren, zien we een

zandstenen reliëf van Sint Maarten met daarop het bekendste feit uit zijn leven. Hij deelt zijn soldatenmantel met zijn zwaard in tweeën en geeft de helft aan een bedelaar. In de kerk staat nog een beeld van Sint Maarten met een gans. Volgens de legende wilde Martinus zijn benoeming tot bisschop van Tours ontlopen en verstopte hij zich in een ganzenhok. De ganzen verrieden hem echter met hun gegak.

Bij binnenkomst in de kerk is in de tegelvloer behalve een labyrint, ook een afbeelding te zien van Sint Joris en de draak. Hij was, net als Martinus, militair in het Romeinse leger. Sint Maarten, beschermheilige van de armen, is de schutspatroon van militairen, cavaleristen, ruiters en ridders. Sint Joris is patroon van schuttersgilden, ruitereien en ridders. ■

Hugo Kolstee

**Koningin
Wilhelmina
stelde in 1914 de
geestelijke
verzorging bij de
Krijgsmacht in**

Nederlandse Krijgsmachtbisschoppen

1957–1975: kardinaal Bernardus Alfrink (aartsbisschop van Utrecht)

1975–1982: kardinaal Jo Willebrands (aartsbisschop van Utrecht)

1982–1993: mgr. Philippe Bär (bisschop van Rotterdam)

1995–2020: mgr. Jos Punt (bisschop van Haarlem-Amsterdam)

2020-heden: mgr. Everard de Jong (hulpbisschop van Roermond)

Sint-Pieters- basiliek: een groots gebouw

Op 18 november 2026 is het vierhonderd jaar geleden dat paus Urbanus VIII Barberini de kerkwijding verrichtte van de pauselijke basiliek van Sint Petrus. Die dag werd het kerkgebouw, waaraan sinds 1506 architecten en kunstenaars als Bramante, Rafael, Michelangelo en Bernini hadden gewerkt, officieel als godshuis in gebruik genomen.

Interieur van de Sint-Pieter, Rome
Giovanni Paolo Panini, 1754

D

e nieuwbouw kwam in plaats van een basiliek, die keizer Constantijn in de eerste helft van de vierde eeuw had laten bouwen boven op de Vaticaanse heuvel, waar zich te midden van een *necropolis* (= dodenstad, necropool) een

monumentje (een *tropaion*, trofee) bevond boven het graf van de apostel Petrus. Dit is het derde en laatste artikel over de Sint-Pietersbasiliek in Rome vanwege vierhonderd jaar kerkwijding van dit kerkgebouw (eerdere artikelen verschenen in juni en augustus jl.).

Na twaalf eeuwen was de Constantijnse basiliek uit de vierde eeuw onder meer door slecht onderhoud in slechte staat. Er werd nog een poging tot restauratie gedaan, maar paus Julius II Della Rovere besloot

in 1506 tot nieuwbouw. Aan hem hebben we ook de plafond- en altaarschilderingen (de Schepping en het Laatste Oordeel) van Michelangelo in de Sixtijnse Kapel te danken en de komst van de Zwitserse Garde naar Rome. In fasen moest de oude basiliek plaats maken voor een nieuw kerkgebouw, aanvankelijk onder leiding van architect Donato Bramante. Zijn plannen waren zo rigoureuze dat de Romeinen hem de bijnaam 'de Ruinante' gaven.

Het ontwerp van de nieuwe basiliek was gebaseerd op een zogeheten Grieks kruis, waarbij de kerk aan vier zijden gelijk zou zijn. Na zijn dood kreeg de kunstenaar Rafaël Sanzio de leiding over het nieuw te bouwen kerkgebouw. Zijn ontwerp was dat van een Latijns kruis, waarbij het schip van de kerk werd verlengd. Na hem keerde men weer terug op het Griekse model, maar uiteindelijk werd een basiliek gebouwd volgens een Latijns kruis van 220 m. lengte en 150 m. breedte. Het werd een uiterst modern gebouw (in de stijl van de renaissance en de barok) met een koepel. De kerk is groot genoeg voor zeker vijftigduizend mensen (bij pauselijke vieringen zijn ruim zesduizend mensen/stoelen aanwezig).

Koepel van Michelangelo

In 1547 werd Michelangelo Buonarroti bouwmeester van de kerk en met name van de te bouwen koepel. Hij was toen 72 jaar. Na grondige studie van de koepel van Filippo Brunelleschi (van de Santa Maria del Fiore kathedraal in Florence) en de koepel van het Pantheon in Rome vereenvoudigde hij het eerdere grondplan van

**Paus Julius II
Della Rovere
besloot in 1506 tot
nieuwbouw van
de basiliek**

Bramante en ontwierp de revolutionaire, bolvormige koepel en legde de basis met de vier zware steunpijlers. Om zijn opdrachtgever, paus Paulus III, te overtuigen, bouwde

Michelangelo een houten model van de koepel, die nog steeds bewaard wordt in het archief van de basiliek. Zelf zou Michelangelo zijn koepel niet zien – hij stierf in 1564 – waarna Giacomo della Porta deze in 1593 voltooide. De beroemde dubbelwandige koepel (er is een binnen- en buitenkoepel – red.) heeft een hoogte van 136,5 m. De hoogte aan de binnenkant is 119 m., waarmee de Utrechtse Domtoren van 112 m. met gemak onder de koepel past. De diameter van de koepel aan de binnenzijde bedraagt 42,6 m. (minder dan het Pantheon, 43,3 m.).

Kostbaar

Een bouwwerk van deze omvang kostte veel geld. Daarom werd materiaal hergebruikt. Veel in de nieuwe kerk kende een 'vorig leven': Zuilen die het dak van de oude basiliek stutten, keerden als sierelement bij altaren in de nieuwe kerk terug. Grote stenen waarmee het Colosseum gebouwd was, vonden hun weg naar de façade van de basiliek. In de Kerkelijke Staat in midden Italië werden speciale belastingen geheven en vorsten en rijke families doneerden voor de kerkbouw. Daarnaast zorgde de verkoop van aflaten ook voor inkomsten.

Catechismus in steen

Naast de koepel en 'de Pietà' van Michelangelo, herbergt de Sint-Pietersbasiliek ook bekende kunstwerken van Gianlorenzo Bernini (1598-1680), zoals grafmonumenten van diverse pausen, de Stoel van Sint Petrus, de loggia's in de vier pilaren van de koepel en het bronzen baldakijn boven het pausaltaar. Hij ontwierp ook de zuilgalerijen, die het Sint-Pietersplein omarmen.

De kerk functioneert als een 'catechismus in steen'. Via de architectuur, de Petrustraditie, de decoratie van de koepel en kunstwerken zoals de Pietà en de Petrus-stoel onderwijst het gebouw de gelovige over de fundamenteën van de katholieke Kerk. De tekst met letters van 1,40 m. aan de binnenzijde van de koepel – *Tu es Petrus* (gij zijt Petrus en op deze rots zal Ik mijn Kerk bouwen... – Mt. 16,18) – wil de onwrikbare band tussen Christus en de apostolische opvolging van Petrus benadrukken. De vele monumenten voor en graven van pausen uit alle eeuwen onderstrepen dit. Het hele kerkgebouw is uitgevoerd in de kleuren goud, geel, beige en dergelijke, allemaal kleuren die de hemel en het licht symboliseren. Het gebouw wil een ruimte van licht zijn, naar de Bijbeltekst: 'Dit is de boodschap die wij van Hem gehoord hebben en aan u doorgeven: God is licht, er is in Hem geen spoor van duisternis' (1 Joh. 1,5). Dat de Sint-Pietersbasiliek boven 'Petrus' gebouwd is, wat 'rots' of 'steen' betekent, en dat de kerk een 'catechismus in steen' is, mag ook letterlijk genomen worden. Van de grond van de Vaticaanse heuvel tot aan de koepel is het gebouw opgebouwd met travertijn,

marmer en andere steensoorten. De vele afbeeldingen o.a. bij de zijaltaren – reproducties van bekende werken van beroemde schilders – en de gehele koepel zijn allemaal mozaïek (stukjes steen en glas), omdat de kerk niet geschikt bleek voor geschilderde schilderijen op doek. Daar is er slechts één van en verder een icoon en in de pauscripte wat frescoschilderingen.

Baldakijn van Bernini

Omdat bij het betreden van de Sint-Pietersbasiliek het oog niet meteen naar het Petrusgraf (of pausaltaar) wordt getrokken, werd besloten tot het plaatsen van een overkapping boven het pausaltaar. Tijdens de verbouwingen aan de kerk stond er een beschermend bouwsel. Toen dit werd verwijderd, leek het altaar in verhouding tot de kerk te klein. In 1594 werd een tijdelijk baldakijn geplaatst (mogelijk uit o.a. papier-maché gemaakt), wat in 1622 werd vervangen door een bronzen baldakijn naar idee van Carlo Maderno. Maar het was Bernini die het bekende bronzen baldakijn van 28 m. hoogte tussen 1624 en 1633 realiseerde. Het bestaat uit vier gedraaide, massief bronzen zuilen, die het dak (van hout en riet, bedekt met brons) met een wereldbol en kruis dragen. Tussen de zuilen in hangt een baldakijn van uit brons vervaardigde neerhangende kleden. Sommige ervan hangen niet helemaal recht naar beneden, alsof ze door de wind bewogen worden (typisch barok). Op dit kleed zijn steeds drie bijen (van het Barberini familiewapen) en putti (engeltjes) afgebeeld. De putti zijn namelijk op zoek naar de bijen en zijn dus

Verkoop van aflaten

Een aflaat was een mogelijkheid om straffen voor begane zonden gedurende de tijd na de dood in het vagevuur te verminderen door gebed en goede werken (bedevaart, aalmoezen, vasten of een geldbedrag). In de Late Middeleeuwen nam die verkoop steeds grotere vormen aan, waardoor er zich ook steeds meer mistanden voordeden. Aflatenverkopers verkochten ze onbeperkt, bijvoorbeeld om geld in te zamelen voor kerkbouwprojecten (zoals de Dom in Utrecht of de Sint-Pietersbasiliek in Rome). Bekend is bijvoorbeeld de omvangrijke handel in aflaatbrieven door de Duitse dominicaan en aflathandelaar Johann Tetzel (1465-1519), die met zinnen als 'Als het geld in het laatje klinkt, de ziel de hemel inspringt' veel geld inzamelde voor de Sint-Pieter in Rome. Het Concilie van Trente maakte in 1562 een einde aan het fenomeen aflaatpredikers en bepaalde verder dat aflaten niet meer verkregen konden worden via betaling van geld of giften.

Woensdag 18 november 1626: de kerkwijding

De feestelijkheden van de kerkwijding van de Sint-Pietersbasiliek begonnen op de vooravond (17 november) met het zingen van de eerste vespers. Om die reden kwam paus Urbanus VIII op dinsdagavond al van het Quirinaal Paleis naar het Vaticaan. De gekozen datum van 18 november voor de kerkwijding had verband met de traditie dat de eerste basiliek (van Constantijn) op die dag in het jaar 326 was geconsacreerd.

De liturgie van de kerkwijding (*Dedicatio Ecclesiae*) van de nieuwe Sint-Pietersbasiliek volgde het 'Pontificale Romanum' (volgens de tridentijnse ritus). De plechtigheid begon om tien uur in de ochtend. De paus besprenkelde de façade en vloer van het atrium met wijwater. Twee groepen van drie kardinalen (met de rang van kardinaal-bisschop) maakten driemaal de rondgang rondom de nog afgesloten kerk om de buitenmuren te zegenen. Daarna klopte de paus met zijn pausstaf op de deuren van het hoofdportal om vervolgens de kerk te betreden. Rondom het pausaltaar onder de koepel tekende Urbanus de letters van het Griekse en het Latijnse alfabet in gewijde as, dat op de vloer van de kerk lag, als symbool van de fundamenten van het geloof. Aansluitend volgde met zogeheten 'Gregoriaans water' (wijwater met as, wijn en zout vermengd) het exorcisme van het gebouw en de altaren en werden ook de te gebruiken altaarkaarsen gewijd. Tot slot werden de binnenmuren van

het gebouw (door paus Urbanus zelf) gezegend met wijwater. Dit alles voorzien van de voorgeschreven gebeden en gezangen. Daarna volgde de zegening door hooggeplaatste bisschoppen (werkzaam bij de Romeinse Curie) van de twaalf wijdingskruisen, die over het gehele middenschip van de kerk zijn geplaatst. Na het vieren van de eerste H. Mis (door paus Urbanus zelf) werden door het kapittel van de basiliek dankwoorden gesproken tot de paus en geschenken uitgewisseld. Na begroetingen over en weer tussen paus en de kardinalen verliet de paus om 19.15 uur op zijn *sedia gestatoria* draagstoel de basiliek (en kon het volk de kerk betreden). Om 22.00 uur keerde hij terug naar het Quirinaal.

- Zegening van het wijwater en zout

- Zegening van de buitenmuren (drie maal buiten om de basiliek) en opening van de hoofdingang

- Hymne 'Veni Creator Spiritus'
- Tekenen Griekse en Latijnse letters in as op de vloer
- Zegening van wijwater, zout, as en wijn
- Zegening van de binnenmuren en vloer
- Gezongen prelatie en korte homilie
- Zegening van de twaalf wijdingsstenen
- Viering van de eucharistie (in de 'Capella del coro', links van het middenschip)
- Opening van de toegangsdeuren (voor de gelovigen)

in beweging. Het brons werd genomen uit de Pantheon – tot woede van de Romeinen. Op het monument zijn naast pauselijke tiara's, de putti en bijen ook wijnranken, hagedissen, munten en een rozenkrans van Bernini te vinden. De pilaren lijken op de zuilen (te zien in de achterwand van de loggia's in de vier pilaren van de koepel), die keizer Constantijn in de vierde eeuw het grafmonument boven het Petrusgraf in zijn basiliek geschonken had.

Kerkwijding in 1626

Na 120 jaar bouwen en verfraaien vond op woensdag 18 november 1626 de kerkwijding plaats. Het ritueel werd verricht door paus Urbanus VIII Barberini, paus van 1623 tot zijn dood op 29 juli 1640. Om 10.00 uur begon de urenlange plechtigheid, waarbij geen volk aanwezig was en waarvoor een speciaal ritueel en missaal was vervaardigd (dat nu in het bezit is van de kathedraal van Toledo, Spanje). Er vond bij die plechtigheid geen

wijding van het altaar plaats, omdat het pausaltaar in 1594 al was gewijd. Bijzonder was dat paus Urbanus erop stond om na de lange plechtigheid zelf de (eerste) H. Mis te celebreren in de nieuw gewijde kerk (en dit niet delegerde aan kardinaal-aartspriester Scipione Caffarelli-Borghese). Pas om 19.15 uur kregen de Romeinen de gelegenheid de kerk te betreden.

Tot op vandaag

De Sint-Pietersbasiliek heeft vanwege het graf van Sint Petrus sinds haar bestaan een grote aantrekkingskracht uitgeoefend op de christenheid. Jaarlijks komen miljoenen pelgrims en andere bezoekers uit de hele wereld naar deze basiliek, het hart van de Wereldkerk, in Vaticaanstad. ■

Eric van Teijlingen

Mysteriën van de rozenkrans

Meer dan 400 jaar hingen de beroemde vijftien 'Mysteriën van de rozenkrans' op vier meter hoogte in de Sint-Pauluskerk in Antwerpen. Tot en met 25 oktober zijn deze monumentale schilderijen van onder andere Peter Paul Rubens, Jacob Jordaens en Antoon van Dyck op ooghoogte te zien in het Noordbrabants Museum (Den Bosch).

De zeventiende-eeuwse schilderijen verbeelden de vijftien geheimen van de rozenkrans. Het zijn Bijbelse momenten uit het leven van Jezus en Maria, verdeeld over drie groepen van ieder vijf geheimen: de blijde, droevige en glorievolle geheimen. De geheimen van het licht voegde H. paus Johannes Paulus II in 2002 aan het bidden van de rozenkrans toe, derhalve ontbreken deze geheimen in deze schilderijenreeks. De schilderijen van de vijftien Mysteriën vertellen een verhaal over vreugde, verdriet en hoop. Door de eeuwen heen hielpen deze verhalen mensen om (Bijbelse) gebeurtenissen te herinneren en daarmee betekenis te geven aan hun eigen leven.

In de tentoonstelling is naast deze meesterwerken ook hedendaagse kunst te zien, geïnspireerd door de thema's van de blijde, droevige en glorievolle geheimen van de rozenkrans. ■

Oktober is de maand met de devotie tot de rozenkrans vanwege de liturgische gedachtenis van H. Maria van de Rozenkrans op 7 oktober. Deze viering werd ingesteld door de heilige paus Pius V (1566-1572). Hij had de christelijke overwinning van de Slag bij Lepanto op 7 oktober 1571 toegeschreven aan het bidden van de rozenkrans. Het was paus Leo XIII (1878-1903) die een intensere Maria-devotie in deze maand bevorderde om dagelijks de rozenkrans te bidden. Hij schreef maar liefst tien encyclieken over het rozenkransgebed.

Het Noordbrabants Museum
Verwersstraat 41, 's-Hertogenbosch
www.hetnoordbrabantsmuseum.nl

GELOOF SAMEN VIEREN

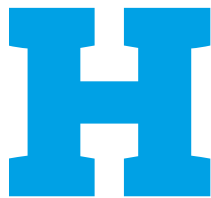
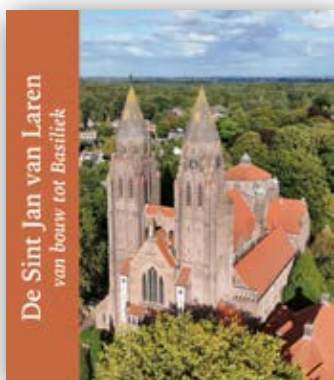
Geef
vandaag
voor de kerk
van morgen

Ingrid Henkemans is erfgoedsspecialist van Museum Catharijneconvent en inventariseert en adviseert de kerken van het Bisdome Haarlem-Amsterdam.

Nieuw celebratiealtaar voor een eeuweling

Het gebeurt tegenwoordig niet vaak dat er voor een katholieke kerk een nieuw celebratiealtaar wordt gemaakt. Speciaal voor het honderdjarige bestaan van de Sint-Jansbasiliek in Laren ontwierp meubelmaker Daniël Lockefeer een eigentijds altaar en een bijpassende ambo. Beide zijn vorig jaar eind oktober geconsacreerd door bisschop Jan Hendriks. Ze vormen nu het stralende middelpunt van het liturgisch centrum.

Historische hoogaltaar

Bij de bouw van de kerk in 1925 nam bouwpastoor T.W. Hendriks de gebroeders Jan-Eloy en Leo Brom in de arm om het hoogaltaar te ontwerpen. Daarmee zetten zij

de warme band tussen Laren en deze bekende Utrechtse edelsmedenfamilie voort, die destijds werd gestart door vader Gerard Bartel Brom, die voor de voorganger van deze kerk al diverse religieuze voorwerpen had gemaakt, waaronder kandelaars en een herdersstaf. Het hoogaltaar dat zij ontwierpen, werd zeer rijk uitgevoerd met verschillende marmersoorten en het vergulde, cilindrische tabernakel werd ingelegd met blauw lapis lazuli. Daarnaast plaatsten de broers zes gepunte kandelaars op de trapsgewijs oplopende marmen

Jubileumboek

Het jubileumboek *De Sint Jan van Laren. Van bouw tot basiliek* verscheen in het najaar van 2025 ter ere van het eeuwfeest en beschrijft de rijke geschiedenis van de kerk, het interieur en de parochianen met vele historische en actuele foto's. Het is ad € 29,50 te verkrijgen bij de Larense Boekhandel.

basis, met in het midden het kruis met corpus en een op gelijke wijze uitgevoerde voet. Een jaar later ontwierpen de gebroeders Brom overigens het hoogaltaar voor de H.-Antonius-Abtkerk in Scheveningen, dat een grote gelijkenis vertoont met dat van de Larense basiliek.

Liturgische vernieuwingen

Toen in de jaren zestig van de vorige eeuw de liturgische vernieuwingen werden doorgevoerd, raakte het hoogaltaar in ongebruik. Het priesterkoor werd verlengd om plaats te maken voor een losstaand altaar. Vanaf dat moment vierde de Larense pastoor de Mis met het gezicht naar de gelovigen toe. Hiervoor werd destijds een grote houten tafel (*mensa*) geplaatst, voorzien van wapenschilden van de basiliek op de poten. Met het naderende eeuwfeest van deze *basilica minor* gingen er stemmen op om de jubilerende kerk een nieuw celebratiealtaar te schenken. Pastoor Nico van der Peet droeg hiervoor Daniël Lockefeet aan. Deze bouwkundige, die zich na zijn studie omschoolde tot meubelmaker aan het Hout- en Meubileringscollege in Amsterdam, ontwierp een eigentijds altaar. Hierin combineerde hij de vormtaal die de gebroeders Brom voor het hoogaltaar gebruikten, met de stijl van het H.-Hartbeeld van Steph Uiterwaal: de opwaartse lijnen aan de voorzijde van het altaar verwijzen naar de in gebed geheven handen van Christus in Uiterwaals H.-Hartbeeld. In het altaarblad werden de relieken van de H. Damianus en de H. Innocentius geplaatst, wiens relieken eerder in het altaar van de oude voorganger van deze kerk hadden gezeten. Op dezelfde manier ontwierp Lockefeet de ambo. Hierin verbeelden de lijnen het vuur van Jezus' liefde, zo schrijft Karel Loeff in het jubileumboek, dat ter ere van het eeuwfeest werd uitgegeven.

De opwaartse lijnen verwijzen naar de in gebed geheven handen van Christus

Sedilia

Waar in het boek geen aandacht aan besteed kon worden, omdat de opdracht pas later werd verstrekt, zijn de sedilia (de zetels voor de hoofdcelebrant en assistenten). Deze ranke zetels hebben een half-ronde vorm en een rugleuning met horizontale latjes. De zetel van de hoofdcelebrant is iets hoger en bevat het parochiewapen. Dit wapenschild werd ontworpen door Jan-Eloy Brom, die er verschillende symbolen in verwerkte: bovenin het *conopeum* (de geel/rode umbrelino, liturgische parasol - red.) en het *tintinnabulum* (liturgisch klokje in een versierde houder met draagstok - red.) als verwijzing naar de status van basiliek, een zwaard en staf naar patroonheilige Johannes de Doper en de letter 'S' van het wapen van Laren. Het nieuwe celebratiealtaar, de ambo en de sedilia vormen nu een prachtig ensemble en zijn een waardevolle aanvulling op het bijzondere interieur van de Sint-Jansbasiliek. De parochie hoopt dit in de toekomst te complementeren met een credens en taboeretten (stoeltje of bankje zonder rugleuning - red.) voor de misdienaars. ■

Ingrid Henkemanns

Wie het Johannesevangelie leest, betreedt een geheel nieuwe wereld. Bekende wonderen, parabels en toespraken uit Matteüs, Marcus en Lucas ontbreken. Nieuwe gebeurtenissen, onbekende personages en unieke uitspraken van Jezus komen voorbij. Het 'vierde evangelie' is een echte verrijking naast de drie Synoptici, vooral door de sterke nadruk op Jezus' goddelijke oorsprong en missie. Niet voor niets horen we in de kerk tijdens de hoogfeesten (Kerstmis, Goede Week, Pasen, Pinksteren, enz.) altijd passages uit Johannes.

Wie Mij ziet, ziet de Vader

De eigenheid van Johannes

H

et meest opvallende verschil tussen Johannes en de Synoptici is het verloop van het verhaal. In Matteüs, Marcus en Lucas is Jezus eerst een lange tijd actief in Galilea. Vervolgens maakt Hij een reis naar Jeruzalem,

welke Hij gebruikt om zijn leerlingen te onderrichten. Zijn protestactie in de tempel zorgt ervoor dat Jezus spoedig wordt gearresteerd, veroordeeld, gekruisigd en begraven. Drie dagen later staat Hij op uit de dood en verschijnt meermaals aan zijn leerlingen.

Jezus de nieuwe tempel

In het Johannesevangelie reist Jezus geregeld op en neer tussen Galilea en Jeruzalem. Als vrome pelgrim viert Hij de belangrijkste joodse feesten in de tempel, namelijk Pasen, Pinksteren (vers 5,1), het Loofhuttenfeest (vers 7,2) en Chanoeka (vers 10,22). Meteen in het tweede hoofdstuk doet Gods Zoon de hoofdstad aan om het joodse Pasen te vieren. Het is zeer verrassend

dat Jezus reeds bij dit eerste bezoek de verkopers met hun offerdieren en de geldwisselaars uit het huis van zijn Vader jaagt. Johannes heeft dit bekende verhaal expres naar voren gehaald in zijn evangelie. Zo is vanaf het begin duidelijk dat Jezus de voltooiing is van de joodse heilige plaatsen en feesten. Hij is de nieuwe tempel. Het stenen heilighdom met zijn rituelen is niet meer nodig, omdat Jezus zelf de nieuwe en unieke plek is om God te ontmoeten.

Pesach vieren

Volgens Matteüs, Marcus en Lucas viert Jezus slechts éénmaal Pasen in Jeruzalem. De laatste maal-tijd met zijn apostelen is een echt paasmaal. Volgens de joodse kalender vindt dit namelijk plaats op de 14e Nissan, de dag waarop men de paaslammeren slacht (Marcus 14,12). Op de 15e Nissan sterft Jezus aan het kruis. Bij Johannes viert Jezus maar liefst drie keer het joodse Pesach: twee keer in Jeruzalem (versen 2,13 en 13,1) en één keer aan de oever van het Meer van Galilea (vers 6,4). Alleen zo weten we dat het openbare leven van Jezus niet één, maar drie jaar heeft geduurd.

Laatste Avondmaal

Pas bij het derde Paasfeest houdt Jezus het Laatste Avondmaal. Johannes beschrijft deze bijeenkomst heel anders dan zijn collega's. Het grootste verschil is dat Johannes niks zegt over Jezus' symbolische handeling met brood en wijn, welke Hij zijn Lichaam en Bloed noemt. In plaats daarvan wast Hij de voeten van zijn leerlingen en roept hen op om nederig en dienstbaar te zijn. Opvallend is ook de samenstelling van de groep op deze bijzondere avond. Johannes gebruikt steeds de algemene term 'de leerlingen'. Dit betekent dat naast de twaalf apostelen ook andere personen aanwezig zijn, hoogstwaarschijnlijk ook vrouwen. Daarnaast vertelt alleen Johannes dat Judas Iskariot het gezelschap verlaat, nadat hij als verrader is aangewezen. Zo mist deze apostel de lange, unieke redevoering van Jezus over zijn terugkeer naar de Vader, de komst van de Heilige Geest, de aanstaande vervolgingen en het gebod om elkaar lief te hebben. Deze afscheidsspeech loopt uit op een

gebed, waarin Jezus hardop bidt om eenheid tussen zijn (toekomstige) leerlingen.

Een dag eerder aannemelijker

Een ander opvallend verschil is dat in Johannes het Laatste Avondmaal één dag eerder plaatsvindt, zodat het eigenlijk geen 'paasmaal' genoemd mag worden.

De evangelist zegt in vers 19,14 over het tijdstip van Jezus' kruisiging: "Het was de voorbereidingsdag voor Pasen, ongeveer het zesde uur." Tijdens het proces voor Pilatus gaan de joodse leiders daarom ook niet het paleis van de Romeinse prefect binnen, want "ze moesten het paasmaal kunnen eten en mochten zich daarom niet verontreinigen" (vers 18,28). Jezus sterft dus op de 14^e Nissan, op het moment dat de priesters in de tempel de paaslammeren slachten, welke die avond gegeten worden. Zo komt het woord van Johannes (de Doper) in vervulling, die

Jezus reeds bij hun eerste ontmoeting aanwees als "het Lam Gods dat de zonde van de wereld wegneemt" (vers 1,29). Deze voorstelling van zaken is meer dan een goed gevonden als theologische gedachte van de evangelist. Het is daarnaast historisch gezien ook veel aannemelijker dat Jezus niet wordt terechtgesteld op de belangrijkste joodse feestdag maar daags ervoor.

Jezus: openbaring in tekens

Een laatste eigenschap van het Johannesevangelie is dat Jezus niet wordt voorgesteld als de bekende verhalenverteller, maar als de openbaarder. De rabbi vertelt geen enkele parabel, maar presenteert Zichzelf als Zoon van de Vader. Zijn mooie verhaaltjes over de komst van het Rijk Gods zijn overbodig, omdat Hij God persoonlijk aan de wereld toont in zijn woorden en daden. Johannes heeft slechts zeven wonderen in zijn evangelie opgenomen. Het zijn tekens van wie Jezus ten diepste is. Zo verwijst de broodvermenigvuldiging naar Jezus als "het brood des levens" (vers 6,35). De genezing van de blindgeboren man bevestigt Jezus' zelfidentificatie als "het licht van de wereld" (vers 8,12). De opwekking van Lazarus benadrukt dat Hij "de verrijzenis en het leven" (vers 11,25) is. Allemaal goddelijke eigenschappen, die op Jezus van toepassing zijn. Daarom durft Hij ook tijdens het Laatste Avondmaal tegen Filippus te zeggen: "Wie Mij ziet, ziet de Vader" (vers 14,9). ■

Roderick van Attekum

Kerstmis met Franciscus van Assisi

Dit jaar is het 800 jaar geleden dat de heilige van Assisi, de 'uitvinder' van de kerststal, stierf. Zijn spiritualiteit van evangelische armoede en liefde voor de hele schepping kreeg een centrale plaats in dit gebedenboek voor de advent- en kersttijd met meditaties van franciscaanse kloosterlingen en met iedere week een kerststal van een bekend christen, met verhaal en gebed.

Kerstmis met Franciscus van Assisi. Gebeden en verhalen rond de kerststal | ISBN 9789493395886
www.jongbloedmedia.nl (Adveniat)
€ 12,99

Assisi's heilige inspireert nog steeds

Een nieuwe biografie? Zeker, want Franciscus inspireert nog altijd vanwege zijn eenvoud en naastenliefde. In 'Franciscus van Assisi' schetst Aldo Cazzullo

(ook wel de Geert Mak van Italië genoemd) een levendig portret van deze heilige, die nog altijd invloed heeft in onze tijd vanwege zijn radicale eenvoud, naastenliefde en verbondenheid met de schepping. Franciscus was zijn tijd ver vooruit en bleef geliefd generaties door, van toen tot nu.

Franciscus van Assisi | Aldo Cazzullo
(vertaling: Christian van der Heijden) | ISBN 9789043545754
www.boekenwereld.com | € 27,99

Heilig leven

Wat is heiligheid? Allerheiligen en Allerzielen roepen dit thema op.

Hoe bezien theologen, dichters, heiligen en schrijvers heiligheid, waar- toe iedere christen geroepen is? Wie zich wil verdiepen in wat heiligheid is, vindt in de voormalig Anglicaans aartsbisschop van Canterbury Rowan Williams een tochtgenoot, die ons altijd net even vooruit is met zijn wijsheid en kennis.

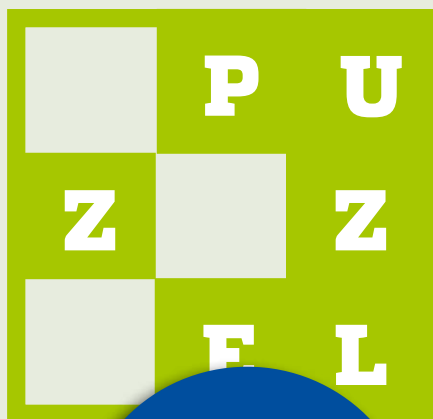
Heilig leven. Christendom voor mensen van vandaag | Rowan Williams | ISBN 9789493395824
www.jongbloedmedia.nl (Adveniat)
€ 22,99

Het geweld van de liefde

Religie en geweld... helaas werd en wordt religie door ideologen en machthebbers gebruikt om vijandschap aan te jagen of geweld te legitimeren. Om die reden hebben veel mensen met kerk en religie gebroken vanuit de veronderstelling dat religie dé oorzaak van oorlog en geweld is. Zeker, er is geweld in de Bijbel, maar de grondtoon is vooral Gods eindeloze liefde en trouw. Pater Jan Hulshof neemt je mee door dit labyrint van God, geweld, liefde, wraak en vrede. De thema's die in dit boek aan de orde komen, zijn buitengewoon belangrijk en actueel; complexe thema's die op een heldere en toegankelijke manier worden uitgelegd.

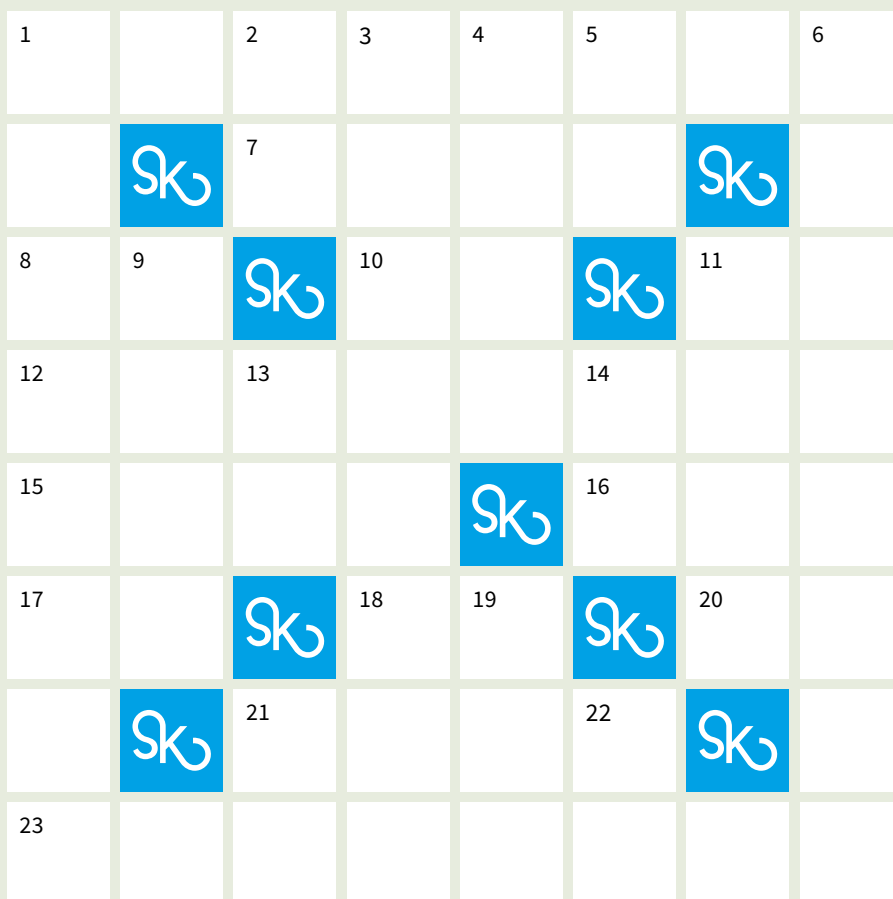
Het geweld van de liefde. De harde woorden van de psalmen leren lezen als stapstenen naar de vrede | Jan Hulshof s.m. | ISBN 9789493395671
www.jongbloedmedia.nl (Adveniat)
€ 20,00

Onder de correcte inzendingen verloten we het boek 'Alle kathedralen en basilieken van Nederland' van Hugo Kolstee.

De correcte oplossing van de zomerpuzzel was: **Oorlogmakers sluiten hun ogen voor het feit dat miljarden dollars worden uitgegeven aan moord en verwoesting, terwijl de middelen nodig voor genezing, onderwijs en herstel nergens te vinden zijn.** Woorden van waarheid van paus Leo XIV tijdens zijn Afrikareis van afgelopen april. De winnaars hebben inmiddels hun prijs genoten.

Horizontaal

- 1 Een echtpaar met trommels
- 7 Weefsel aan de rand
- 8 Frisdrank die niet down is
- 10 Die rivier is tegen drank
- 11 Muzikale zonnegod
- 12 Dat betaal je voor het eten
- 15 Houd de vinger eraan
- 16 Een spin in de cyberwereld
- 17 Vrouwelijke maat
- 18 Die lamp komt aan het einde
- 20 Ingekort cijfer
- 21 Ongeschonden naar het toilet
- 23 Geen schone toiletzitting

Verticaal

- 1 Aziaat bij de krant?
- 2 Een peuter uit Groot Brittannië?
- 3 Dirigeerstok
- 4 Ik begrijp de snelle hap
- 5 Inhaalwedstrijd
- 6 Onontbeerlijk bij een boek
- 9 Noord- of Zuid-Europeaan?
- 11 In files voortbewegen
- 13 Er is geen plaats?
- 14 Een natte overheid?
- 19 Proeflokaal zonder drank
- 21 Dit spel moet gaan
- 22 Een broeder met geld

Stuur uw oplossing (met vermelding van naam en adres) **vóór 15 november** naar: Redactie SamenKerk, Postbus 1053, 2001 BB Haarlem.
Of mail naar: samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Oktober 2026

3 oktober: gedachtenis H. Bavo,
patroon van het bisdom | 800 jaar
sterfdag St. Franciscus van Assisi
(feestdag 4 oktober)

8 oktober: cursus Caritas (Haarlem)

10 – 15 oktober: jubileumtournee
kathedrale koor St. Bavo in Rome
(vanwege 75 jaar Kathedrale Koor-
school en 80 jaar Muziekinstituut)

11 – 16 oktober: bisdombedevaart
naar Rome voor nieuwe katholieken

17 – 18 oktober: Wereldmissiezondag
| deurcollecte Pauselijke Missiewerken
(www.missio.nl)

20 oktober: bijeenkomst voor PCI-
besturen (Heiloo)

29 oktober: Lezersdag 'SamenKerk' (i.s.m. Museum Catharijneconvent, Utrecht) – zie pag. 3 en 40

31 oktober: diakenwijding in de kathedrale basiliek Sint Bavo (Haarlem aanvang: 10.30 uur) – zie pag. 8

November 2026

1 november: hoogfeest van Allerheiligen

2 november: Allerzielen

5 november: cursus Caritas (Haarlem)

6 november: gedachtenis alle heilige verkondigers van het geloof in onze streken | CSLK-symposium over 'onderwijs' (Haarlem) – zie pag. 7

7 november: hoogfeest van Sint Willibrord, patroon van Nederland | Katholieke Jongerendag 'Eenheid' (Ede) – zie pag. 22

8 november: 32^e zondag door het jaar A | Willibrordzondag | deurcollecte voor de R.K. Vereniging voor oecumene (www.oecumene.nl) – zie pag. 6

9 november: feest kerkwijding St. Jan van Lateranen (Rome)

14 – 15 november: 33^e zondag door het jaar A | Caritasweekend, Wereld-dag van de Armen – zie pag. 6

18 november: feest kerkwijding basiliek van St. Petrus en basiliek St. Paulus-buiten-de-Muren (Rome) | 400 jaar kerkwijding St.-Pietersbasiliek – zie pag. 26

19 november: cursus Caritas (Haarlem)

22 november: hoogfeest van Christus Koning | diocesane WJD in Haarlem (www.jongekerk.nl)

29 november: eerste zondag van de Advent | nieuw liturgisch jaar (B-jaar) | begin van Adventsactie (www.adventsactie.nl)

30 november: pastoresstudiedag over het catechumenaat voor jongeren en (jong)volwassen nieuwe katholieken (Heiloo)

December 2026

6 december: tweede zondag van de Advent

13 december: derde zondag van de Advent | zondag Gaudete

20 december: vierde zondag van de Advent

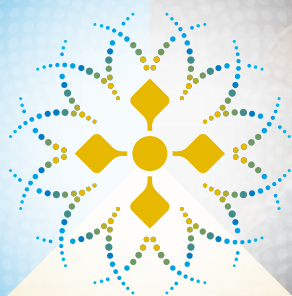
Spreek, HEER, uw dienaar luistert

(1 Samuel 3;10b)

**Denk je erover om
priester te worden?**

Ontdek het op
willibrordseminarie.nl
of kom eens langs!

Hoogeweg 65, Heiloo
T 072 505 1288

**Grootseminarie
St. Willibrord**
Bisdom Haarlem-
Amsterdam

Nico Vennik
seminarist

**Wilt u de
priesteropleiding
steunen?**

NL64INGB0000005464
t.n.v. Het Groot-
seminarie

SAMENKERK

Lezersdag

i.s.m. Museum Catharijneconvent

29 oktober '26

11.00–15.00 uur

Museum Catharijneconvent (Utrecht)

€37,50 p.p. (incl. koffie/thee en museumlunch,
programma, inleiders en rondleiding)

Aanmelding vóór 21 oktober:

samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Neem uw museumjaarkaart mee
als u die heeft

Afbeelding: Museum Catharijneconvent,
Utrecht • Foto: Ruben de Heer